

Spis treści

Przedmowa	7
Spór o model i charakter polskiego parlamentu w latach 1939–1956	9
Parlamentaryzm w polskiej myśli politycznej w latach 1957–1970	28
Konstytucyjna pozycja parlamentów w państwach demokracji zachodniej	39
Ewolucja konstytucyjna Polski w latach 1989–1992	44
Legislatura i egzekutywa pod rządami noweli kwietniowej i małej konstytucji	65
Transformacja systemów konstytucyjnych w Europie Środkowo-Wschodniej	111
Konstytucja i tymczasowe akty konstytucyjne	120
Parlament w systemie władz naczelných Rzeczypospolitej	130
Procedura ustawodawcza pod rządami małej konstytucji	192
Konstytucja RP a standardy współczesnego konstytucjonalizmu	209
Odpowiedzialność gabinetów i kryzysy rządowe – doświadczenia krajów Europy Zachodniej	225
Naczelné władze państwa w sytuacji nadzwyczajnych zagrożeń (doświadczenia krajów Europy Zachodniej)	237
Konstytucjonalizm państw Europy Środkowo-Wschodniej	245
Aktywność polityczna obywateli w systemie demokratycznym	257
Problemy konstytucyjne okresu transformacji	270
Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej	282
Parlament w systemie ustrojowym Hiszpanii	299

Przedmowa

O znaczeniu uniwersytetu świadczą nie tylko historyczne gmachy oraz doniosłe dzieła i odkrycia. Uniwersytet to przede wszystkim wspólnota, którą stanowią ludzie – naukowcy, badacze, cała społeczność akademicka. Tadeusz Mołdawa należy do grona osób szczególnie zasłużonych dla naszego Wydziału (noszącego do 2016 roku nazwę Dziennikarstwa i Nauk Politycznych, a obecnie – Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych) Uniwersytetu Warszawskiego. Profesor pochodzi z ziemi świętokrzyskiej, jak wspominał wielokrotnie, po pewnym wahaniu przy wyborze Alma Mater, rozważał ówczesnie również Uniwersytet Jagielloński jako miejsce studiów, ostatecznie zdecydował składać dokumenty na Uniwersytet Warszawski. Pracował w jego gościnnych murach przez ponad 47 lat, wytrwale kształtując jego oblicze oraz budując prestiż wśród innych ośrodków akademickich i naukowych. Podjął pracę w Instytucie Nauk Politycznych (tym samym należy do grupy jego założycieli) tuż po ukończeniu studiów prawnych, już na których przejawiał zainteresowanie prawem konstytucyjnym i zagadnieniami ustrojowymi państw. Jego Małą Ojczyznę pozostawał niezmiennie Zakład Systemów Politycznych (choć jego nazwy ulegały kilkakrotnie zmianom). W kręgu obszaru zainteresowań Profesora pozostawały niezmiennie zagadnienia ustrojoznawstwa, ze szczególnym podkreśleniem ewolucji polskiego parlamentaryzmu, kwestie systemu politycznego Królestwa Hiszpanii i jego przeobrażeniom od dyktatury do demokracji, a od przełomu lat 80 i 90 XX wieku – również zagadnienie transformacji polityczno-ustrojowej Polski i innych państw Europy Środkowo-Wschodniej. Powyższa tematyka badawcza wyznaczała przez długie lata kierunki działań dydaktycznych – historia instytucji politycznych, system polityczny RP, procedury parlamentarne, instytucje ochrony prawnej czy system polityczny Hiszpanii i Portugalii.

Tworząc przez długie lata trzon naszego Wydziału cieszył się (i cieszy po dzień współczesny) znacznym autorytetem wynikającym zarówno z Jego cech osobowych, jak i dorobku naukowo-badawczego. Był (i jest nadal) lubiany przez współpracowników za poczucie humoru, dystans do swojej osoby, cenne porady w trudnych chwilach (zawodowych i osobistych), rozważę i umiar w podejmowaniu decyzji oraz bezgraniczne zaangażowanie w życie Wydziału. Dowodem

zauwania i sympatii były ważne stanowiska zajmowane przez Profesora, a pochodzące z wyborów – Zastępca Dyrektora Instytutu Nauk Politycznych ds. badań naukowych (w latach osiemdziesiątych), Dziekan Wydziału (jako jedyny w historii wybierany trzykrotnie w latach 1993–1999 oraz 2005–2008), Dyrektor Instytutu Nauk Politycznych (2001–2005) czy szef Rady Naukowej Instytutu Nauk Politycznych.

Profesor był szczególnie lubiany przez studentów oraz grono swoich Doktorantów. Zajęcia prowadzone przez Tadeusza Mołdawę zawsze były interesujące, prowadzone na bardzo wysokim poziomie merytorycznym i przy wysokiej kulturze osobistej. Niechętnie stawiał oceny niedostateczne, choć czas egzaminów (Profesor preferował formę ustną) ciągnął się czasami nieubłaganie...

26 listopada 2018 roku Profesor kończy 75 lat, co jest pięknym wiekiem dla naukowca oraz stanowi dobrą okazję do kreowania bilansów i podsumowań. Jesienią 2014 roku zdradziecka choroba wyłączyła Profesora z czynnej działalności dydaktycznej i naukowej. A tyle inicjatyw i pomysłów jeszcze nie zostało zrealizowanych, a niektóre dojrzewały przez lata...W kręgu Jego Najbliższych Współpracowników, Władz Dziekańskich, byłych Doktorantów (obecnych pracowników Uniwersytetu Warszawskiego) zrodził się przeto pomysł wydania tekstów rozproszonych Tadeusza Mołdawy, które powstały w ciągu ostatnich 25 lat pracy naukowej i badawczej. Teksty powyższe o zróżnicowanym charakterze i formie (artykuły, studia, eseje naukowe) pozostawały dotychczas szerzej nieznanne, wydawane bądź w formie skryptów, bądź prac zwartych w skromnych nakładach, często asumptem wydziałowych oficyn wydawniczych. Zebrano w jednym tomie kilkanaście tekstów, szczególnie cennych dla nauki o polityce i prawa konstytucyjnego, odnoszących się do zagadnień ustrojowych Polski, pozostałych państw regionu oraz – oczywiście (najbliższej Profesorowi) Hiszpanii. Ich obecne wydanie stanowi nie tylko swoisty Hołd i uznanie należne Profesorowi ale równocześnie porządkuje w znacznym stopniu stan badań politologicznych i wypełnia istotną lukę naukową w przedmiotowym zakresie. Prace pisane przez kilkanaście lat ukazują jednocześnie ewolucję pewnych sądów i opinii Profesora, stanowią podsumowanie występujących tendencji i trendów w życiu politycznym, szczególnie w procesach zmian ustrojowych państw. Pozwalają spojrzeć na analizowane zjawiska społeczno-polityczne z większego dystansu, co sprzyja wyciągnięciu dojrzałych i ugruntowanych wniosków. Niech ten tom stanowi kolejną „cegiełkę” w tworzeniu gmachu polskiej politologii.

Stanisław Sulowski